

Сільські території: сутність категорії та індикатори її оцінки
Костюченко Д.Л., аспірант, асистент кафедри економіки факультету
економіки та підприємництва
Вінницького національного аграрного університету

Методологічні засади дослідження сільських територій мають міждисциплінарний характер, оскільки розглядаються в розрізі географічних, регіональних, економічних та управлінських наук. В даний час стосовно поняття «сільська територія» існують кілька десятків визначень, і їх кількість продовжує зростати, що свідчить про складність і багатогранність самого поняття. Визначення «сільська територія» є базовою цеглинкою розробки концепцій розвитку цих територіальних утворень, тому від правильності та чіткості категоріально-термінологічного апарату залежать як суть концепцій розвитку, так і вдосконалення практичних механізмів їх розвитку.

Для аналізу існуючих визначень і конструювання власного поняття «сільська територія» скористаємося методикою конструювання категоріального апарату економічної науки А. Старостіної [1, с. 7] з метою виявлення спільних рис і відмінностей у визначеннях.

Вважаємо за необхідне проаналізувати погляди вчених і згрупувати визначення за схожими системоутворюючими чинниками й характеристиками та виокремити підходи науковців до трактування поняття «сільська територія». Як свідчать результати нашого дослідження, щодо суті ми можемо узагальнити наукові погляди вчених та виокремити п'ять підходів до поняття «сільська територія». Розглянемо особливості кожного підходу.

Прихильники територіального підходу [2; 3; 4; 5; 6] пов'язують сільські території з територією, географічним утворенням, місцевістю поза містами, яка має певні ресурси з відповідними органами управління. Варто звернути увагу на точку зору В. Славова, О. Коваленка [2, с. 69], Л. Лисенка [3, с. 13], які розкрили три компоненти сутності сільських територій, тобто зміст, явище і результат, але необхідно зазначити, що формулювання є неконкретним і розмитим. Під таке визначення можна підвести навіть велике місто (в ньому також є взаємопов'язані між собою різні ресурси і наявна відповідна мета).

Підкреслимо, що відносно змісту явища поняття «сільська територія» при

територіальному підході міжнародні організації вважають, що це території з певною густотою населення. Визнаючи вагомий внесок міжнародних організацій у сфері досліджень сільського розвитку дозволимо висловити свою точку зору, що сьогодні складно досягти згоди щодо універсального визначення сільської території, яке буде прийнятним для всіх країн і яке можна використовувати у будь-якій ситуації, оскільки, наприклад, поділ на сільські території та міста може визначатися на політичному чи адміністративному рівнях.

Інший аспект, із яким важко погодитися, це те, що науковці [4, с. 25] та міжнародні організації [5; 6] зазначають, що сільські території базуються лише на традиційних видах діяльності (сільськогосподарському виробництві, лісництві, рибальстві, видобувній промисловості). Зауважимо, що вимоги сучасності змінюють підходи до розвитку галузевої структури в сільській місцевості, що дістало підтвердження в концепціях розвитку сільських територій в Європейському Союзі, оскільки в політиці сільського розвитку на 2013 – 2020 рр. виокремлено такий пріоритетний напрям, як диверсифікація господарської діяльності сільських територій.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що визначення сільських територій не повинно ідентифікуватися виключно з сільським господарством як галуззю виробництва, що свідчить про недоцільність обмеження наукового аналізу їхньої сутності галузевим підходом. Сільські населені пункти не завжди за своїми функціями обов'язково повинні бути сільськогосподарськими, оскільки до них відносять невеликі промислові, транспортні, рекреаційні населені пункти, хоча за традицією функціонування сільських територій пов'язується з агровиробництвом.

Представники просторового підходу [7; 8; 9; 10] трактують сільську територію як простір (земний, географічний, економічний), основними характеристиками якого є наявність населення та ресурсної бази для виробництва. Аналізуючи праці вчених даного підходу, варто звернути увагу знову на домінування галузевої складової у розкритті змісту явища поняття «сільська територія». Так, О. Белевят [7, с. 6], В. Єрмоленко [8, с. 7], М. Поленкова [9, с. 275] акцентують, що ці території призначені для проживання і виробничої діяльності населення, яке переважно займається сільськогосподарським виробництвом. Оригінальною є точка зору М. Ільїної [10], яка акцентує увагу саме на тому, що сільська територія є багатофункціональним утворенням, яке має ресурсну основу для

багатофункціонального виробництва, а не лише для сільського господарства.

Прихильники структурного підходу [11; 12; 13; 14; 15] під сільською територією розуміють певне утворення, структуру, сукупність, частину, елемент, які мають різні функціональні компоненти (ресурсний, організаційний, економічний, екологічний та соціальний). Схожими є точки зору М. Маліка [11, с. 53] і С. Мельника [12, с. 410], які вважають, що сільські території – це історично сформована системна сукупність (мережа), що поєднує в собі організаційну і функціональну приналежності. Варто підкреслити, що різниця в поглядах полягає у виділенні С. Мельником інституційної складової, а саме юрисдикції сільських (селищних) рад. На наше переконання, визначення С. Мельника обмежує сільську територію рамками житлового утворення та не враховує соціальних, природних, економічних і багатьох інших факторів. Інші дослідники, зокрема С. Молчаненко [13], наголошують на більш широкому різноманітті компонентів і розглядають сільську територію як структурне утворення, яке складається з економічного, екологічного та соціального компонентів. Цікавими з практичної точки зору є погляди І. Сембай [14] і В. Радченко [15, с. 245], які виокремлюють природно-ресурсний, економічний, соціальний та інституційний компоненти.

Узагальнюючи вищевикладене, робимо висновок, що у ході проведеного дослідження узагальнено існуючі, а також виокремлено цілу низку науковометодичних підходів до визначення поняття «сільська територія»: територіальний, просторовий, структурний, системний і багатокритеріальний. Виокремлення цих підходів здійснювалося за критерієм урахування у визначеннях основних сутнісних характеристик досліджуваного поняття. Нами окреслено переваги та недоліки зазначених підходів, що дозволило більш ґрунтовно дослідити сутність та виявити найбільш змістовний підхід до трактування сільських територій. На наше переконання, найбільш конструктивними підходами до трактування сільських територій є системний та просторовий, згідно з якими ми вважаємо, що сільська територія – це просторова біоеколого-соціально-економічна система, яка знаходиться поза урбанізованими центрами, зі специфічним природно-екологічним, соціальним, економічним та інституціональним середовищами і населенням, які на ній функціонують та проявляють свій потенціал з метою задоволення індивідуальних і суспільних потреб.

Міністерство освіти і науки України
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Економічний коледж ім. Яна Павла II (Польща)
РУП «Інститут м'ясо-молочної промисловості» (Білорусь)
Краківська академія ім. Андрія Фрича Моджевського (Польща)
Університет прикладних наук і мистецтв Ганновера (Німеччина)
Університет Латвії (Латвія)
Технологічно-промисловий коледж ВНАУ
Могилів-Подільський технологіко-економічний коледж ВНАУ
Ладжинський коледж ВНАУ
Чернятинський коледж ВНАУ
Немирівський коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ
Верхівський сільськогосподарський коледж ВНАУ

ПРОГРАМА

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ- КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ТА СТУДЕНТІВ

«Сучасні тенденції розвитку агропромислового
сектора економіки в умовах конвергенції»

14-15 травня 2020 року

м. Вінниця

Захід внесено в реєстр УкрІНТЕІ (ток відомостів № 257 від 11.03.2020 р.)

СЕКЦІЯ 3

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

(ВНАУ, 2 корпус, 2213 аудиторія)

Голова секції: КОСТЮЧЕНКО Дарина Леонідівна – аспірантка кафедри економіки ВНАУ.

Секретар секції: ФУШТЕЙ Людмила Леонідівна – аспірантка кафедри економіки ВНАУ.

- 13:30 – 13:35 «Особливості роздрібної торгівлі важиваними товарами в Україні»
ГАЛАЙДА Леся Володимирівна, викладач
Могилів-Подільський технологіко-економічний коледж ВНАУ
- 13:35 – 13:40 «Проблеми інформаційного забезпечення та особливості соціальної підтримки фізичних осіб підприємців з дітьми»
ПОЛІЩУК Наталія Михайлівна, викладач
Технологічно-промислової коледж ВНАУ
- 13:40 – 13:45 «Сільські території: сутність категорії та індикатори її оцінки»
КОСТЮЧЕНКО Дарина Леонідівна, аспірантка ВНАУ
- 13:45 – 13:50 «Іноваційна діяльність як фактор підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств»
ШЕДЛОВСЬКИЙ Олександр Валерійович, аспірант ВНАУ
- 13:50 – 13:55 «Впровадження інформаційної системи в управлінні сільськогосподарськими підприємствами в умовах ринкових змін»
МИРОШНІЧЕНКО Олександр Васильович, аспірант ВНАУ
- 13:55 – 14:00 «Аналіз структури і динаміка доходів і витрат домогосподарств Вінницької області»
ПАВЛЮК Ірина Олександрівна, аспірант ВНАУ
- 14:00 – 14:05 «Фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору»
ЧІКОВ Ілля Анатолійович, аспірант ВНАУ
- 14:05 – 14:10 «Перспективи розвитку та особливості формування ринку органічної продукції в Україні»
МАРКЕВИЧ Людмила Станіславівна, аспірант ВНАУ
- 14:10 – 14:15 «Програма розвитку туризму в зонах туристично-рекреаційного типу в умовах глобалізації»
НАЙКОЛЮК Юлія Володимирівна, магістранта ВНАУ
- 14:15 – 14:20 «Світовий досвід і перспективи розвитку екологічного туризму в Закарпатті»
ГЛІНСЬКА Наталія Валеріївна, магістрантка ВНАУ

Leibniz
Universität
Hannover

Ministry of Education and Science of Ukraine
All-Ukrainian Scientific and Educational Consortium
Vinnytsia National Agrarian University
Economic College. John Paul II (Poland)

RUE "Scientific and Practical Center of the National Academy of Sciences of Belarus on food" (Belarus)
Krakow Academy named after Andriy Frycz Modzewski (Poland)
Hannover University of Applied Sciences (Germany)
University of Latvia (Latvia)

Certificate of Participation

as an official participant of the

International scientific and practical internet conference for young scientists and students 2020

"Modern trends in agro-industrial development sectors of the economy in terms of convergence"

issued to:

DARYNA KOSTIUCHENKO

state registration № 257 from 11/03/2020

CONSORTIUM PRESIDENT

GRYGORII KALETNIK

UNIVERSITY RECTOR

VIKTOR MAZUR

14-15 May 2020
Vinnytsia, Ukraine